

2011. május 11. szerda
Márk evangéliuma 4,1–20

Dr. Vladár Gábor

A magvető

^{4,1}Ismét tanítani kezdett a tengerparton, és igen nagy sokaság gyülekezett hozzá, ezért hajóba szállva a tengeren tartózkodott; az egész sokaság pedig a tengerparton volt. ^{4,2}Sokat tanította őket példázatokban; és ezt mondta nekik tanítás közben: ^{4,3}"Halljátok! Íme, kiment a magvető vetni, ^{4,4}és történt vetés közben, hogy egyik mag az útféltre esett, de jöttek a madarak, és felkapkodták. ^{4,5}Másik meg a sziklás helyre esett, ahol kevés volt a föld, és azonnal kihajtott, mert nem volt mélyen a földben; ^{4,6}amikor pedig felkelt a nap, megperzselődött, és mivel nem volt gyökere, kiszáradt. ^{4,7}Egy másik a tövisesek közé esett, de a tövisesek megnöttek, megfojtották, és így nem hozott termést. ^{4,8}A többi pedig a jó földbe esett, és termést hozott, miután kikelt és szárbá szökkent, és meghozta egyik a harmincszorosát, másik a hatvanszorosát, sőt némelyik a százszorosát is." ^{4,9}Majd hozzátette: "Akinek van füle a hallásra, hallja!" ^{4,10}Amikor egyedül maradt, a körülötte levők a tizenkettővel együtt megkérdezték őt a példázatokról. ^{4,11}Jézus így szólt hozzájuk: "Nektek megadatott az Isten országának titka, de a kívülvalóknak minden példázatokban adatik; ^{4,12}hogy akik néznek, nézzenek ugyan, de ne lássanak, és akik hallanak, halljanak ugyan, de ne értsenek, hogy meg ne térjenek, és bűneik meg ne bocsáttassanak." ^{4,13}Azután így szólt hozzájuk: "Nem értitek ezt a példázatot? Akkor hogyan fogjátok megérteni a többit? ^{4,14}A magvető az igét veti. ^{4,15}Akik az útfélen vannak: oda hull az ige; de amikor meghallják, azonnal jön a Sátán, és kiragadja a belőlük vetett igét. ^{4,16}Akiknél a mag a sziklás talajra hullott: amikor meghallják az igét, azonnal örömmel fogadják, ^{4,17}de nem gyökerezik meg bennük, ezért csak ideig való, és ha nyomorúságot vagy üldözést kell szenvedniük az ige miatt, azonnal eltántorodnak. ^{4,18}Másoknál a tövisesek közé hullott a mag: ezek meghallják az igét, ^{4,19}de e világ gondja, a gazdagság csábítása, vagy egyéb dolgok megkívánása megfojtja az igét, úgyhogy ez sem hoz termést. ^{4,20}Akiknél a jó földbe hullott a mag: ezek hallgatják az igét, befogadják, és az egyik harmincszoros, a másik hatvanszoros és némelyik százszoros termést hoz."

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

tanítás anyaga, vagy a tanítói tevékenység) hangsúlyozza: a tanítók ugyanis ülve tanítottak (vö. Mt 5,1). Kár, hogy az ÚF a *kathésthai* („ülni”) igét „tartózkodott”-nak fordítja, így teljesen elmosza az igének azt a pregnáns jelentését, amely a „leülésben” éppen a tanítás megkezdését hangsúlyozza. Csak Mk kezdi így a példázatot: „Halljátok!”, ami felhívás a figyelmes, elmélyült, nem csupán külsőséges odafigyelésre.

2. A példázatban a magvető a cselekvő személy, mégsem ő áll a figyelem középpontjában, hanem a vetés folyamata, az elvetett magvak sorsa. A magvak nem egyforma földbe hullnak. Azt olvassuk, hogy némelyik mag az útféltre esett (*para tén bodon* = az útra, v. útszélre), és a madarak felkapkodták. Ez a mondat csak a korabeli vetés-technika ismeretében érthető. A Jézus korabeli Palesztinában ugyanis a júniusi aratás után a földet parlagon hagyták. Esetleg felszántották, de nem vetettek bele semmit, és bizonyos, hogy közvetlenül a novemberi, vagy decemberi vetésidő előtt nem szántották (újra) fel. A szántó csak a magvető után végezte a munkáját, úgyszólván a nyomában járt, mert különben a madarak felcsipegették volna a drága vetőmagot.¹ Erre utalnak a tövises bokrok is, amelyek még a vetés idején is ott vannak a földön. A parlagon hagyott földön kitaposott ösvények alakultak ki, mint ahogyan a mi parkjainkban is kitaposás az emberek az ésszerű útvonalakat. Könnyen megtörténhetett ezért, hogy a magvak ilyen kitaposott utakra estek. Ezeket

¹ STRACK-BILLERBECK: *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch* I, 653–666.

nem volt érdemes felszántani, mert akkor újabb ösvényeket tapostak volna ki az emberek. Így az ilyen magvak – az „előbb vetni – majd szántani” elv alapján – biztos eledelt jelentettek a madaraknak.

A magvak másik része sziklás helyre esett (*to petródes* = sziklás talaj). Galilea földjén, különösen Kapernaum környékén, a jó termőföld mellett olyan sziklás általajú földek is voltak-vannak, ahol a humuszréteg nagyon vékony. Ezt a bőséges hajnali harmat könnyen átítatja, a Nap sugarai pedig gyorsan felmelegítik. Ha vetőmag hull az ilyen talajba, az hamar meggyökerezik, de a zsenge vetés gyökérzetét a sziklatalaj miatt nem tudja mélyre eresztetni, és így hamar el is szárad.

Ismét más magvak a tövises (*akantha*) közé estek. E néha bokornagyságúra megnövő, tövises, dús gyökérzetű gyomnövények (*ononis spinosa*) a szántással eltűnnek ugyan a felszínről, de a földben maradó gyökérzet újra sarjad, és szinte „benövi” a sarjadó vetést, és elfojtja azt.

E különféle veszteségek ellenére sem hiábavaló a magvető munkája. Jónéhány mag ugyanis jó földbe hullt és nagy termést hozott. Mk harmincszoros, hatvanszoros, százszoros terméstről beszél (Mt is ennyiről, de fordított sorrendben, Lk százszoros termést említ csak). Egyik evangélista sem akarja azt mondani, hogy a földműves a vetőmag háromnegyed részét elpazarolta. Csak utalni kívánnak a vetőmagvak különböző sorsára, valamint arra, hogy a veszélyek ellenére is eljön az aratás. A mi körülményeink között túlzottan tűnhetnek e terméseredmények. Az ókori írók valóban említést tesznek bizonyos területek százszoros terméséről (Tunisz, Dél-Itália, vagy éppen Galilea), a számokkal azonban valami rendkívülit akar Jézus mondani.² De nyilván nem a konkrét számok az érdekesek, hanem Isten áldásának eszkhatológiai megsokszorozódása a magvető munkáján, amint azt már Izsák is átélte annak idején (vö. 1Móz 26,12). Isten eléri a maga célját és ez a cél (az Isten országa) áldás lesz a jó földbe hullt mag számára.

3. Bár a történeti-kritikai exegézis igyekszik a példázat eredeti helyét Jézus földi szolgálatának valamelyik pontján megtalálni, de alapjában véve nem tudjuk, mi ösztönözhetette Jézust a négyféle talajról szóló példázat elmondására.³ Kiindulhatunk a különböző talajok elemzéséből, de azt is gondolhatjuk, hogy a történet csúcspontja a százszoros termés, amely Isten országával azonos. Ekkor „kontrasztos” értelmet kapunk. Egyik oldalon ott van a magvető hiábavaló munkája, a másik oldalon pedig a hatalmas végeredmény, amelyet csak csodálni lehet: az emberi szem számára úgy tűnhet, hogy a magvető munkája hiábavaló, a hit szeme azonban látja az Isten által megáldott termést. A mag sorsa a talajtól függ, ebben rejlik kiszolgáltatottsága. Minőségében viszont erő van, az pedig, hogy Istentől jött, az aratáskor ki fog derülni. Jézus ellenégei legyőzhetetlennek látszanak, de erejük végső soron hatástalan. Ez majd megmutatkozik az aratáskor, amikor láthatóvá válik a hatalmas termés.

4. A 4,10–13-ban a Jézussal lévők és a tizenkét tanítvány az iránt érdeklődik, hogy mi a példázatok értelme (mivel csak egy példázatot mondott Jézus, ezért a többes számot a magyarázók szemtízmusnak tekintik, és a kérdést a jelenlegi példázatra vonatkoztatják). A kérdés maga zavarba ejtő, mivel Jézus sokszor éppen azért beszélt példázatokban, hogy az emberek értsék őt (vö. Mk 4,13.33). Más esetekben viszont azért, hogy ellenfeleinek megmutathassa magatartásuk tarthatatlanságát. Ilyenkor „titkos beszédként” hatottak szavai. A héber *másál/matbla* (arám) ugyanis, (amelynek itt a görög *parabolé* a megfelelője), olyan „rejtvényt”, vagy „talányt” is jelent, ami nem mindenki számára érthető.⁴ Isten országának titka van! E titok az, hogy az ország Jézus Krisztusban már jelenlévő. A tanítványok, másokkal ellentétben, megérthették ezt, mert ők „belül” voltak, nem „kívül”, így némi betekintésük lehetett Isten üdvtervébe. Jézus és Jézus élete a legjobb kommentár a példázatokhoz. Aki ővele él, őt követi, annak lehetősége van arra, hogy jobban megértse szavait, mint azok, akik számára e szavak csupán „rejtélyt”, vagy „talányt” jelentenek, hogy „látván lássanak, de ne ismerjenek, hallván halljanak, de ne értsenek”. Ézs 6,9k. itt nem annyira a héber, vagy a LXX-szöveget adja, hanem inkább a Targum értelmét követő szöveget (targum = az ósz-i könyvek héber-ről arámra történő, szabad fordítása). Ez az ézsaiási idézet teszi érthetővé a Jézus Krisztusra adott emberi válaszok különbözőségét: az élő Isten akarja úgy, hogy némelyek higgyenek benne, mások pedig nem. Mindez természetesen nem filozófiai dogma, amely tagadná, vagy lehetetlenné tenné a Krisztushoz tartozás vágyát.

5. E példázat megértése a többi példázat megértésének a kulcsa (Mk 4,13). Jézus ezért a kiválasztott, belső tanítványi körnek szinte szóról-szóra felfeji a példázat értelmét. Nem egészen nyilvánvaló, hogy kivel azonos a magvető. Ő az, aki „az ígét veti” (4,14). Szokatlan Jézus ajkán az „Ige” (*ho logos*) terminus abszo-

² G. DALMAN: *Arbeit und Sitte in Palästina*. II,125. szerint a tízszeres termés már rendkívül jó hozamnak számított.

³ Vö. E. LINNEMAN: *Gleichnisse Jesu*, Göttingen, 1961. 109.

⁴ J. JEREMIAS: *Die Gleichnisse Jesu*, 12.

lút használata. A későbbiekben az ősegyház hívja így az Isten országáról szóló evangéliumot, így Jézus szóhasználata már szinte előre mutat a későbbi keresztyén gyülekezetre és a misszió területére: elfogadják-e az emberek a hirdetett Igét, vagy sem.

Az ÚF 15. verse („akik az útfélen vannak: oda hull az ige”) alig érthető; jobb így: „az útféltre esett mag pedig azok, akiknek hirdettetik az ige”. Jézus az útfél talajához és az arra hulló magvakhoz hasonlítja azokat, akik meghallják ugyan az Igét, de azonnal el is vesztik, mert a Sátán kiragadja a beléjük vetett magot. A madarak (4,4) tehát allegorikusan a Sátánt jelképezik. A terméketlenség fő oka a keményre taposott talaj, amely nem tudja befogadni a magvakat, a Sátán csak elvégzi azt a folyamatot, amely a kitaposott ösvény keménységével kezdődött (Mk: a Sátán, Mt: a gonosz, Lk: az ördög). A gonosz Isten ellen harcol, nem akarja, hogy az ember megtartsa Isten Igéjét.

A 16. verset is érdemes így fordítani: „a sziklás helyre vetett mag pedig azok, akik...”. A sziklás talaj azokat jelöli, akik azonnal és örömmel befogadják az Igét, de amint a vékony humuszrétegben a mag nem tud erős gyökeret vernie, ugyanúgy nem tudnak tartósan megmaradni. Megvan a lelkesedésük, de hiányzik náluk a hűség és az állhatatosság. Ingatagságuk éppen az üldözések idején mutatkozik meg, mert elpártolnak az evangéliumtól.

A 18. vers ÚF-nál érthetőbb fordítása: „megint más a tövisek közé vetett mag: ezek azok...”. A tövises talajon felnövő vetés azokat jelöli, akik befogadják ugyan az Igét, de a belső készítő erők mégis győznek felette. Szeretnék megtartani az evangéliumot, de az evilági gondok, a gazdagság csalárdsága benövik és elfojtják az Igét. Az *apaté* itt nem annyira „csábítás” (lásd ÚF), hanem „félrevezetés”, „csalárdság”, „csalás” (a „csábítás” Varga Zsigmond görög-magyar szótárában még a „rossz útra vivés” értelmében áll). Az *eisporuomenai* (az ÚF nem fordítja!) nehezen értelmezhető kép. A lényeg: a tövises gyomnövények gyökerei a szántás ellenére is ott maradtak, ezért történhet meg, hogy felnöve „benövik” a növényt, elfoglalják az életterét, és elfojtják azt (amire azután utal is a *synpignouson*). Ez a föld sem hoz termést.

A 20. vers a jó talajba hullt mag sorsát értelmezi. Ezek azok, akik az Igét nem csak hallgatják, hanem, amint a jó föld, magukba is fogadják. Ekkor meglepően gazdag termés lesz. Mk és Mt ugyanazon számokkal megismétlik a bőséges terméshozamot, Lk nem. Az allegorikus magyarázat is mutatja, hogy a magvető munkája nem hiábavaló. A terméketlen földnek is vannak olyan részei, ahol Isten országának magvetése felnő, és minden várakozást felülmúló termést hoz. Ezért bízzatok az evangéliumban!

„Némelyik szétszórta termést hoz” (Mk 4,20)

Gyönyörű mondat: „Kiment a magvető vetni”. Idősebbekben talán gyermekkori emlékek rajzanak fel régi vetésekről és aratásokról. Ez a szántóvető ember azonban nem egészen úgy vet, ahogyan a mi őseink vetettek évszázadokon át. A karmozdulat, ahogyan a maréknyi vetőmagot szétszórta jobbra és balra, természetesen ugyanaz. De feltűnő az alkalmazott, pazarló vetéstechnika. Ahelyett, hogy előbb gondosan felszántaná a vetésterületet, inkább szétszórja a drága vetőmagot a felszántatlan földön. Vet az útra, amelyet a szomszédjai tapostak ki. Vet a parlagon hagyott föld tövisai közé. Vet a sziklatalaj fölötti vékonyka termőföldbe. Majd csak ha minden magot szétszórta, akkor fog szántani! Nem csoda, hogy a madarak néha gyorsabbak a gazdánál, és felcsipegetik a magokat. Az sem csoda, hogy a tövises gyomnövények gyorsabban nőnek a vetésnél, és végül szinte megfojtják friss vetést.

1. Nagy ráfordítás – kevés eredmény

Nem kellene-e ezt a szegény palesztinai földművest hatékonyabb, racionálisabb földművelésre megtanítani? Nem kellene modernebb vetéstechnikákat alkalmazni? Mindenütt a világban erre törekszenek. Esetünkben azonban példázatról van szó. A Jézus által kiragadott példa ezt akarja mondani: így dolgozik Jézus! Mindenféle modern technikát félretéve, ő mindenütt vetni akar. Nem számítgat, spontán cselekszik, tékozolva, pazarolva. Drága idejét, szavait, gyógyító tetteit jelentéktelen halászokra, vámszedőkre, paráznákra, a társadalom peremén élő kiszolgáltatott betegekre pazarolja. Szavakban és tettekben önmagát szórja szét e világ felszántatlan földjén. Az eke kicsorbul a sziklatalajon, vagyis kép nélkül szólva: ott végzi Urunk a Golgotán. A nagy tékozlás azonban folytatódik. Az evangélium hirdetése tovább halad. Újabb és újabb nemzedékek hiszik azt, hogy minden égtáj felé el kell juttatni az evangéliumot, „minden szélbe vetni kell”, minden földrészzen fel kell csendülnie a megváltás örömezenetének arra méltók, és arra méltatlanok között. Két ezer éve folyik ez a magvetés, és mégis nő benne gyűlölet, erőszak, önös érdek és haszonlesés, mégpedig oly erősen, hogy elnyeléssel fenyegeti a zsenge vetést. Prédikálunk, keresztelünk, konfirmálunk, de a látszólagos keresztyénség vékonyka humusztakarója alatt még mindig ott húzódik a kemény ősközet. Az Ige nem ver gyökeret, a gyors madarak pedig felkapkodják a kiszórt magot. Hihetetlen, és a gazdasági életben ismeretlen, ésszerűtlen pazarlás! Az egyház működése gazdaságtalan! Nagy ráfordítás – kevés eredmény!

2. Mi a teendő?

Mit lehet ebben az esetben tenni? Ez a kérdés nem csak a tanítványokat foglalkoztatta, hanem az egyházat is kétezer év óta. És attól függően történtek a válaszadások, hogy éppen ki volt a tanácsadó. Sok mindent tehetnénk, sokféle tanácsot mérlegelhetnénk, ha nem volna ez a példázat az evangéliumokban, és ha a magvetőt nem Jézusnak hívnák, aki az általa alkalmazott „előbb a vetés, majd a szántás” elv alapján végzi ezt a szent tékozlást. Mindez, természetesen, nem ment fel bennünket a becsületes tervezéstől, a racionális takarékoságtól; de megtanít arra, hogy az élet legfontosabb dolgai nem vállalkozási technikáinktól függenek, nem lehet mindent diplomáciai úton elintézni, az evangélium hirdetése nem azonos az emberek vallási igényeinek kielégítésével. A különböző tárgyalási technikák elsajátításával hihetetlenül okosak és óvatosak lettünk. Ritkán mondjuk ki azt, amit gondolunk. A spontaneitást elnyelte a számítás és az okoskodás.

Ez a példázat a maga egyszerűségében az egy szükséges dologra figyelmeztet: nem a piac határozza meg feladatunkat, hanem a küldetésünk. Pazarló módon, mindenféle számítgatás nélkül hirdetniünk kell az evangéliumot, mindenkinek, mindenütt, mindenkor. Az, amit gazdaságtalan, ésszerűtlen vetéstechnikának gondolunk, az egyáltalán nem az! A pazarlás is lehet módszer! Ahol pedig az evangélium hirdetéséről van szó, ott ez az egyetlen szakszerű módszer. A magvető nem a talajt vizsgálja, hanem minden talaj iránt jó reménységgel van.

3. Világformáló erő

Lehet-e valaki fogékony Jézus üzenete iránt? Vannak-e olyanok, akiket eleve kizárhatnánk az evangéliumhirdetésből? Egyik kérdésre sem tudjuk a választ, mert soha nem tudjuk, hol van „köves talaj”, vagy éppen hol találunk „jó földre”. Ezért gondolkodjunk úgy, ahogyan a példázatbeli magvető: számoljunk mindenütt a jó föld lehetőségével. És számoljunk azzal, hogy a világtörténelem formáló erői között van egy állandó mennyiség: Isten Igéje! Bármilyen romboló erők is dolgoznak vele szemben: gonosz lélek, ingatag akarat, az élet múlt gyönyöreire, töprengő számítás, gazdasági profit, Isten győzelme bizonyos.

A tanítványnak soha nem szabad elfeledkeznie Isten Igéjének világformáló erejéről. Nem bízhat hirtelen fellángolásokban, tudnia kell, hogy a sarjadó vetésnek vannak alulról felnövő és feltörő ellenségei, de hinnie kell abban is, hogy Isten bő termést, vidám aratást készít az őt szeretők számára. Harmincszoros, hatvanszoros, százszoros termés van gyakran ott, ahol a mi előítéletes gondolkodásunk csak köves-sziklás talajt feltételez. És az is előfordulhat, hogy ahol a mi emberi elménk jó talajt vél, és jó termést remél, ott csak tövises gaz terem. Csillogó katedrálisok állhatnak üresen, és egyszerű imaházak lehetnek Isten dicsőségét zengő összejövetelek helyeivé. Azzal a reménységgel nézhetünk valamennyien a nagy aratási nap elé, hogy a Magvető, Jézus Krisztus reménységgel tekint ránk, bármilyen talajhoz tartozzék is az életünk. Szeret minket, hisz abban, hogy mi is hozhatunk jó termést.

Ezért a mi feladatunkat is megfogalmazza az apostol, amikor Timótheusnak ír: „Hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő” (2Tim 4,2). Nagy örömhír az, hogy most még nem az aratás ideje van, hanem a vetésé. Még tart a kegyelmi idő szerte az egész világon. Noha a vetés nem mindenütt nőtt egyenletesen, mégis: egy-egy Istennek szentelt élet már most hozza a maga termését, gyakran harmincszor, hatvanszor, vagy százszor annyit. Kétségbeesésnek ezért semmi helye: a teremtő Isten számára semmi nem közömbös e világban – én sem vagyok számára közömbös. Hihetetlenül magas mércével mér minket Isten. Már most tudom: bármit teszek, annak hosszú távú következményei vannak – el egészen az örökkévalóságig. De tudnom kell azt is: Isten szeretetének gyógyító, világot megváltó hatalma van.